

ČEZ KITAJRON

Alojz Rebula

Na Mnemosyninem vrtu

MNEMOSYNE: Tu naokrog je moj vrt, v vseh daritvah rasti. S stolpi samote je ograjen. Molk-čuvaj pazi na sporočila kresov. Ob vznožju zidu mu bije v plimi in oseki praznina, v žlahtnem egoizmu valov. Ura, ki mu meri čas, ni od nikogar. Rododendron raste iz krvi, hrast se poji iz sijaja, v brinu je zazelenela bolečina, cipresa snuje svoje rožičke iz smrti, v trave vre v valovih ljubezen, iz obupa-ponosa je izsrkal svojo suličasto haljo lovor. Predaj se sladkosti, ki je čista izključenost. Kam hočeš izza mojih stolpov? Tule, v nezavzetnem ponosu, v tišini brez odmevov, v slasti eksplodirajoče samote bova spočenjala najin rod, od Klio do Uranije. Tamle je stiskalnica, vijak in bruno, za moj pridelek iz snov. Zakaj iz vsega, kar raste, pridelujem le sen, svojo hrano za žive.

APOLON: Onkraj tvojih čarnih stolpov sem zagledal obrise, goré bivanja so se nazobčane zarezale v dalji, odtlej ni več miru zame, ptica selivka mi je zaključevala v prsih, vsega me je razviharila modrost. Pojdem čez tvoj vzdizni most, ves razprt daljavam, ne bo me več nazaj. Čemu mi plodnost sredi teh tvojih stolpov? Kaj mi je vino sanj, odkar sem zagledal gore na obeh polutah? Naj bom odslej jalov, le da se ustanovim v skladnosti sinjih vzporednikov, da si enkrat rečem: doumel sem rožo vetrov. Tam bo nova plodnost zame, iz svojega umiranja bom nanovo rasel, specifična teža planeta Zemlje bo v meni, odtlej se bom hranil samo z opresniki modrosti. Umirajoč bom samo spremljal, kar bo prihajalo vame.

MNEMOSYNE: Slast mojega vrta! Obup mojega vrta! Česa ni med njima v njem? Kalna čarovnija se lovi med njegovimi vejami, blazne čebele srkajo vzkrike iz opoldanskih vrtnic, kače molijo svoje trikotnike iz tolmunov gnusa, rododendron je blazinjak za poročno postelj, olja se napiješ in strupa v njem, sredobežno se v njem razmakneš kakor grm, ves se razrodiš v utelešenju. Med oranževci absurda se razplodi. Postajaj.

APOLON: Vem za nekaj, kar je nad slastjo in nad obupom: to je geometrija. Pojdem tja, kjer v razmiku obzorij nezmotljiva slutnja zvršča kote, sinuse in kosinuse. V novi odčarani slasti, sredi nedvoum-nih gora, hočem svoj delež: da v svojem prgišču peska, ves odmeven, geometriziram slutnjo za slutnjo.

MNEMOSYNE: In boš zavrgel svobodo sanj?

APOLON: Zavrgel bom, kar je treba. Svoboden bom zavrgel svobodo sanj.

MNEMOSYNE: In boš vnesel razdor v samo spočetje Muz?

APOLON: Vnesel bom razdor v samo spočetje Muz. Zakaj zase sem izvolil eno: Spoštovanje.

MNEMOSYNE: A v svojem vrtu nisem pustila nobenemu drevesu, da bi preraslo šumeči iglavec Sanje.

APOLON: O visoki hip spoštovanja! Človek naj predvsem spoštuje! Viteška sprejemljivost naj bo v njem in demant značaja in nedvoumnost v njegovi smeri. Pojdem za klicem gora.

Sredi poti med Atenami in Elevzi

PRVI POET: Nomad, oslepljen od stikanja za ozvezdji, prebičan od peska in natrpan s puščavskimi ježicami, kam? En sam je živi vrt bivanja: od prve nosne meglenice do točke Omega tam na dnu — en sam.

DRUGI POET: Plesišče smrtnih senc, to je tvoj vrt. Kakor ose preščipnjeni vampirji plahutajo po njem. Mraz sili vanj od tečaja, literati so se ušotorili s stojnicami kvant, o, praznina razjeda moja pljuča, jaz pojdem.

PRVI POET: To, kar je nekoč vzšlo izza koprnenja renesančnih gora, ni moglo biti sen. Veje v popkih so pridržale rast, ptice so pritišale vsaka svojo noto v kljunih, v lynotipih so vzvršele peruti, ko je vzhajalo. Kako je moglo biti sen?

DRUGI POET: Svetli logični demon je zabil pred mano smer na križpotju. Odslej sem popotnik s ciljem med zenicami kakor z nabodeno puščico, privršelo iz sinjine. Srce mi kliče od nepremagljive vigilije. Zase hočem delež nasilnih.

PRVI POET: Kakor Timava pod Krasom teče neviden pod našimi nogami smisel, za novo izkrcanje Argonavtov. Jaz čutim prihajajoči dan vseh še neodkritih elektrik. Najesti se hočem kvasa živih.

DRUGI POET: Papiros, poštena rastlina, kdo te je prvič posušil in začel pisati vate? Kdo je napravil iz tebe surovino za honorarje?

PRVI POET: O draženje neskončnega z vijugami črke! V zlatih inicijalkah bi rad prerisal zamolke robove bitij.

DRUGI POET: Tukaj te pustim, orodje prevare. Naj otresem svoje sandale in grem. Žarni genij analfabeta naj me vodi v razvidnost, ki meri dan po soncu.

PRVI POET: Dobri raspored stvari pod napušči oblakov nad nami! Dan je prehodna soba med jutrom in večerom. Gozdovi so tam, za vso lakoto naših oči. Gore stojijo tam, za naše onkrajšnje slutnje. In celo gomila je dobra, da se vznak predamo bodočnosti, ki klije iz nas.

DRUGI POET: Stvor iz zmandranih žic, s parklji iz kljuk, s steklom estetizma v jamah oči, vreča lakote, nabita s plinom, veliki pes! Stran hočem od njega. V dolgem pričakovanju se je iztulil. Zdaj onemel vlači za sabo svoj stolčeni zadek. V šklepetanju skeleta čaka Alienacija, da jo bo ubrežil.

PRVI POET: Še slišim odmev voda, ki so v florentinskih jutrih pele v slapovih. Zato ni strahu v meni, da ne bi odpasan zabredel v zasmrajeno zatočišče kač. V njem si natržem novega papirusa. Na Heideggerjevem palimpsestu napišem novo abecedo.

DRUGI POET: Kserksovi konji so obgrizli lovor za našo veliko-nočno gnjat. Vrt, nabit z obglodanimi trsi! Breje podgane zganjajo v njem svoj obešenjaški humor, ko sikajo sem ter tja, lačne od sle po življenju. A jaz vem, da sem rojen za radost.

PRVI POET: Jaz se ne premaknem od tu, pričakujoč nove trgatve v potrpljenju, ves zapreden v zakone obnavljajočih se trt. Čutim Dioniza, ki vihraje prinaša nov stil s Hersoneza. Čutim zlaganje plasti v globinah, ko Orfej vabi iz plunke novo zemeljsko mesto.

DRUGI POET: Prebodel me je nagon, ki kliče selivko čez morja. Pod nove sinje griče se mi hoče, kjer je dejanje brat sanje in kjer je sanja sestra dejanja. V veselo drobnjav razpadlih bitij bom pisal svoj alfa beta gama izpod Libanona, ko bo škrlatno jadro plulo v odkrivanje jutrovega sveta.

PRVI POET: Jaz hočem vztrajati v tesnobi morilskih budilk. Od noči do noči se bom igral na karte z zemljevidi, iz tankovske gosenice si bom ulil daritveni pladenj in nosil kadilo zgodovini, v večernik z Venere bom poslal svoj oglas, sklanjal bom uho nad gmajno, da ujamem zagotovilo iz globin.

DRUGI POET: Okrog mene se bodo zaljubljeni golobi klicali nad gotskimi gozdovi, nad žarnimi pokopališči bodo rasli hrasti Dejanja in nad otožnimi ladjedelnicami se bodo razvešale ciprese Sanje. Resnico bomo pisali v pesek in laž bomo križali v jelko. Z nesmrtnim cimetom bomo potresli levje kože v šotorih ljubezni. Luščili bomo skorjo hrastov za nov esperanto in pesnili s samimi glagoli. Besu otročičev bomo prepustili krmila na ovinkih rimske ceste.

Drevo smeha za Kitajronom

GLAS MOŠKEGA: Naj se vzdigne tišina kakor zastor! Kakor kamne hočem polagati besede. Naj z njimi zgradim nekaj iz rezanih kamnov, možiclja sredi previsov, znamenje neznanemu bogu groze.

GLAS ŽENSKÉ: O, resnica prve abecede! Komu je dano stopiti v vežo, noter v preddverje, v zadnjo tišino? Glej, modrost v črnem arhaičnem pajčolanu Hiketid je zapretila s prstom: stoj!

GLAS MOŠKEGA: V meni je sla kamna v vodi, da se pogreza. Brez voska v ušesih slišim neznansko vabo sirene na dnu. Zakaj mi ne pustiš tja? Da vržem v pesek najzadnji račun? Črto pod njim in rezultat?

GLAS ŽENSKÉ: Gorje tistemu, kdor sili čez broneni prag! Komur ni dovolj iztok ur iz klepsidre! Na poti v Tebe stoji Tišina: na skali nad kolovozom kakor grm. Od nje umreš.

GLAS MOŠKEGA: V hribu so vse plasti ubitih sanj. Gošča tamarisk raste iz sovraštva. Ob skale se v dimu razbija plima solza. Ni ne teme ne svetlobe, vidljivost od fosforescentnih trohnoh je to, čutim strupene prepilhe pod brvmi, sonce vzhaja kakor sarkazem ciničnih ust.

GLAS ŽENSKÉ: Grm, razkošen in strupen, nem in zmagoslaven: naj jočejo stolpovi Teb v kugi, pustiva rekam tekati navzdol, pustiva krnom oblakov njihovo lačno hajko! V milem vztrepetu se zgrudiva, vsa dobra sredi družine najinega orodja, najinih vonjev in kretenj! Še ped je do noči.

GLAS MOŠKEGA: Ne, kakor krvav prapor se trže v vetru moj upor. Ti mrakobna na skali, spregovori! Iz sle po pristnosti sem zavrgel plačevanje z novci za plačevanje z oljem v mehovih. Iz sle po resnici sem zaslišal tam za Kitajronom jok stolpov. Iz sle po čistosti sem klatil table na križpotjih. Zato hočem razmakniti zagrinjalo. Ne vidiš mojih rok kakor dveh vej v prošnji? In mojih čeljusti, ki šklepečejo po definstvu? Videl sem v obraz sovraštvu: ne morem več živeti. O, iz kakšnih strupov se hrani pomlad! Grenko je biti, ženska.

GLAS ŽENSKÉ: Svoje roke, darovalke mleka, polagam na tvoje čelo. Naj se v tvoja jutra namesto Sibil oglašajo trebušni klicarji svetlobe, petelini. Naj tvoje mezge varuje rešiteljski nagon pred robom. Naj tvoj vinograd rodi in se spet zgrudi v plasti ledu, da ne boš pozabil na ustroj neba. Naj pride ladja zate, a drugi naj se pogrezne tovor amfor na dno, da ne boš pozabil duše morja. In svoj kruh jej umešen v slasti in umešen v gnusu, da ne boš pozabil, iz česa je dan. Mrk naj vseče v poldneve tvojih julijev, da boš vedel, da je vse mogoče.

GLAS MOŠKEGA: Temne so moje prsi, ose so si izbrale mojo lobanjo za svoje kotišče, moj napuh je kakor sesedli kres, okrog mene plivka pristan mrtvih, kaj je mogoče?

GLAS ŽENSKE: Vse.

GLAS MOŠKEGA: Vse?

GLAS ŽENSKE: Vse.

GLAS MOŠKEGA: Ženska!

GLAS ŽENSKE: Kam si dal svoj nasmeh?

GLAS MOŠKEGA: Sem bitje, ki se ne smeje. Moj pekcl je moja resnoba. To je resnoba, ki poživinja. Štirinožna resnoba je to. V Kir-kini palici je moj smeh. Pedagogija me je vrgla na vse štiri.

GLAS ŽENSKE: A jaz sem na vrtu bivanja vsadila tudi drevo, ki ni za obiranje. Drevo smeha v mojem vrtu! Zlata dragocenost za-
frkacije! Prabitna radost nergaštva! Opice svojih domislekov bom spustila nanj, da izplešejo vse točke iz sporeda norosti! Nenadomest-
ljiva je sredi galaksij opica. Zato kličem nate Momosa, genija spako-
vanja, lažnivega kljukca, da te počloveči. Kličem žaltav smeh Pavlihe,
da te razživini. Kličem nespoštljivost, zamolklo smešenje, tenki, leni
vic, da spoznaš, iz česa so stvari.

Onkraj reke Kefisos

PRVI POPOTNIK: Ne morem te gledati. Kakor preužitkar si, zadihan okrog svojega vrtička! Oprosti, živinskost je v svetlobi tvojih oči. Poniglavost je v dobroti tvojih rok. Ta tvoj dobronamerni spleča-se-živeti v slinah tvojih ust! A jaz ga slišim, ledeni švist nesmisla čez grebene: kakor klofutanje slepega, mokrega vetra je to. Oblaki se razlivajo v temnenje kakor črke barbarske abecede, drevesa ždijo v gluhem pričakovanju, studenci hirajo v klokoč, katastrofa je brez vsakršnega stila.

DRUGI POPOTNIK: S pradavnimi kamni s Parosa bom ogradil svoj vrt, dokler ne obstanem sredi neodvzemljive lastnine. Vzhod bom pustil jutranjemu in zahod večernemu soncu, drevesa bom pustil vsa po vrsti v njihovi izvirni biti, semkaj bom speljal vodo žive sakralnosti, vreclec iz Betsabeje v razore, kjer bom vsadil ječmen in oljko in trto. Nag vse preteklosti si rečem: naj ležijo vsi mostovi za meno, naj postanejo pleni školjk! In kar bo vidno od gore do gore, mi zazveni v smislu kakor zvon. In kaj mi bo potlej reči: pozdravljena, moja nova žalost!

PRVI POPOTNIK: Ob meni, ki ne vem več, kaj pomeni jesti, boš lomil ta slastni kruh? Žalost, kakor nad studentem bi se sklonil

nad tabo! O, da mi je biti žalosten! A vse moje table so onkraj. O, ko bi mogel hoteti! O, ko bi mogel ne hoteti! Udušil bi se ob tvojem kruhu — o dobro rženi kruh žalosti, bika nesmrtnosti bi naredil iz mene! A ne morem — moji zobje šklepetajo od nezmožnosti. Stoletje me je skupilo. V veliki Evnuhiji sem — evnuh med evnuhi.

DRUGI POPOTNIK: Ječmen in oljka in trta, v trdnem oboku ur od svita do svita, za nov žlahtni pridelek žalosti. V juliju bo črna Cerera stopila predme s polnim naročjem. Trta se bo vsa razvesila od črnih grozdov. In oljka asketinja bo obljudila zmrzal s svojimi črnimi plodovi. Črni zlati pridelek žalosti, trgatav upanja, obiralci iz srebra in iz zlata na Ahilovem ščitu, v ljubečem objemu Okeana! Kaj mi mar, če je ob meni to brašno upanja? Naj ima zvezda svojo pot, naj ima drevo svojo rast, naj bo tiger ljudožerec, le da mi je dano zmoliti molitev za Potrpljenje!

PRVI POPOTNIK: Ni molitve v meni. Kamenje vsenaokrog je ena sama strjena kletev. Ne slišiš, kako skozi klorofil vsa zakrknjena kolnejo drevesa? In smrekov gozd tamle je postrojena falanga obupa. Čutim plasti ledu, v katere se trdi zemlja-vlačuga kakor artičoka v snegu. To, kar počenjaš, je vrtičkanje slabiča. Močnemu pristoja samo, da pokončen sprejema vase proces kalcifikacije, dokler ni rudnina. Kip soli med peščenimi razvali sredi *Mare serenitatis*.

DRUGI POPOTNIK: Sveti dar dneva in noči! Razpon umno poganjajočih jesenov in v svojem nagonu nezmotljivih lastovic in smisla polnih hrušk, ki udušeno padajo v zrelost polnočnih trav! Mož, v arhitekturi hotečih mišic! Ženska, v milih kretnjah plodnosti! Otrok, v demiurški nasilnosti nad igračo! In direktive slapov iz globine dolin! Sporazumnost voda v soteskah! Tovarišija dreves ob poti! Stoje bom zmolil molitev za Skromnost.

PRVI POPOTNIK: Sredi kovnice razveljavljenih novcev stojim. Usta mi krvave od ovsas obupa. Gnus se seseda kakor postane saje. Kje je noč, ko sem bil zaplojen? Glej, vsi moji studenci so zastrupljeni, zame zelenijo samo še ogrodja za obešence, zvezde so omotica iz strjenega žvepla, nikjer ni žive vode zame, velika kvanta me je umorila. Naj se strjujem.

DRUGI POPOTNIK: A jaz naj se naprej rahljam v moči. Tule v pesku zapišem plus pred algebrskim oklepajem. Plus! In si stešem nov ročaj za staro sekuro, da začnem sečnjo gotovosti. Samota naj mi da svoje dojke. Gore naj se mi razmaknejo v koordinate smeri, da pojdem svojo pot v nove trgatve sanj, opasan z nerjavečim mečem velike žalosti. In stoje, svest si vseh štirih smeri, v ravnovesju tečajev, zmolim molitev za Nebrižnost.